

ניט זאגן „לא הי' לו להרים ראש בימי משה“, און דערפאר איז געווען דער אַנ-זאג „תן לו מתורגמן שידרוש בחיך“: משא״כ בפרשתנו זאגט עס רש״י בהמשך לפירושו לפנ״ז „שבת של דיוזגי היתה נטלה רשות מזה ונתנה לזה“ — והיינו, אַז דאָ איז עס ביי יהושע געווען בתור נשיאות, ביז איז אַן אופן פון „דיוזגי“ — יהושע איז אַ בן זוג פון משה רבינו.

ז. אבער, רש״י קען זיך ניט מסתפק זיין מיט זאגן „שבת של דיוזגי כו׳“ העמיד לו משה מתורגמן כו׳ — ווייל לפ״ז ווערט נתעורר אַ תמ״ גדולה: פאַרוואָס האָט זיך געפאַדערט אַזאָ סדר אַז נשיאותו של יהושע זאל זיך אָנהויבן נאָך בחיי משה (היפך הכלל „דבר אחד לדור“)?!

אין הכי נמי, משה האָט געדאַרפט ממנה זיין יהושעין אַלס זיין ממלא מקום, אַבער וואָס איז דער הכרח אַז יהושע (תלמידו של משה) זאל פירן נשיאות בחיי (רבו) משה (און אין אַן אופן פון „דיוזגי“ — ביידע צוזאַמען) — און ניט ווי מען געפינט ביי אַנדערע ממלאי-מקום פון די נשיאים שלפניהם, אַז די נשיאות פון ממלא-מקום (אפילו ווען ער איז דערצו באַשטימט געוואָרן אין פאַראויס) האָט זיך אַנגעהויבן לאַחרי פטירת הנשיא שלפניו?²⁴

אויף דעם איז רש״י ממשיך „שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא הי' לך

שם, זה שהי' דורש לא הי' כיכ מצד עצם ענין הדיבור או הוראה, אלא ענין של הרמת ראש וחשיבות. אלא שאיז דרגת נשיאות על כל ישראל ופשיטא שלא עיז ובשווה למשה רבינו — וכזה הוא החידוש בפרשיי פרשתנו, כדלקמן בפנים.
26) וכפ״י הפשוט ד-ממלא מקום וכתוכנו הפשוט — שבא במקום שנחרקו, לאחרי זה שקדמו.

ו. דערמיט ווערט אויך פאַרענט-פערט בפשטות פאַרוואָס רש״י איז דאָ מוסיף „העמיד לו משה מתורגמן ליהושע כו׳“ — און איז זיך ניט מסתפק מיט „נטלה רשות מזה ונתנה לזה“ (כפירושו פריער אין פ' וילך) — ווייל אין דעם באַשטייט דער חידוש פון דעם פסוק „הוא יהושע בן נון“, אַז יהושע האָט בפועל גערעדט מיט אידן אין דעם זעלבן אופן ווי משה, נשיאות בפועל; יהושע האָט געדרשנט „באזני העם“ ווי אַ נשיא דרשנט — מיט אַ מתורגמן.²⁵ עפ״ז איז אויך פאַרשטאַנדיק דער חידוש פון דעם פירוש רש״י לגבי פי' רושו בפי' פינחס (וואו ער זאגט „תן לו מתורגמן שידרוש בחיך“):

„מתורגמן“ פאַר דרשת יהושע פון פי' פינחס איז ניט געווען אַן ענין פון נשיא און²⁶ נאָר — כדי לאפוקי אַז אידן זאלן

24) וזהו הפי' של דיוזגי — ב' זוגים, משה ומתורגמו שלו ויהושע ומתורגמו שלו. וראה מפרשי רש״י כאן.

25) וכו' בספרי בבי' המקומות בפי' פינחס וכוילך, שאין ההדגשה על ענין הנשיאות, אלא עי' שיכול להורות ולדבר (ועי' המבואר לגבי אלעזר בספרי מטות כגיל הערה 14). אלא שגם בפי' פינחס שינה רש״י וכתב „להרים ראש׳ ולא בבספרי, כי מכיון שהמדובר שם „וסמכת את ירך עליי“ בא בהמשך לבקשת משה יפקוד ה' אלקי הרוחות“ — מובן שגם

אלקי הרוחות זקומו ציווי ה' שסמן ידיו על יהושע בעין יפה ופינחס כו', טו ואילך ובפרשיי שם, כג) נעשה ענין של נשיאות ביהושע אלא שהי' ספל למשה (עי' קיסר ופלגי קיסר — סנהדרין צח, טע״ב), ואח״כ ביום פטירת משה נתחלפו, שיהושע נעשה העיקר ומשה ספל אליו — נטלה רשות מזה (היינו עיקר הנשיאות) ונתנה לזה (ליהושע) (נראה לקו״ש חכ״ד ע' 218 ואילך).

— כי לומר שמהי' ה' מקבל מיהושע — הי' היפך המפורסם בכי״מ, אף שמצינו שמהי' ביקש להכנה לארץ באופן כזה (ספרי פינחס כו', יב נפיסקא קלה), תנחומא ואחזקו ג' יל״ש ואחזקו ג, כו, ועוד.

הרמת ראש (בחי רבו)²⁷, איז ער דער-
פאר ניט מסוגל צו זיין א נשיא ישראל.
און דעריבער „העמיד לו משה מתור-
גמן ליהושע שיהא דורש בחייו“.

ה. ע"פ כ"ז וועט מען אויך פאר-
שטיין דעם המשך אין פרשי' „ולמה
קוראו כאן הושע לומר שלא זחה דעתו
עליו כו" (און רש"י איז מדייק צו זאגן
„השפיל עצמו כאשר בתחלתו“, ניט ווי
איז ספרי „הוא הושע בצדקו כו“):

די שאלה איז ניט סתם „למה קוראו
הושע“ לאחרי ווי מ'האט אים א נאמען
געגעבן „הושע“ — נאר „ולמה קוראו
כאן הושע“, אין דעם פסוק. דלכאורה,
אדרבה — דוקא אין דעם פסוק איז
מתאים מ'זאל אים רופן „הושע“:

וויבאלד דער פסוק קומט מדגיש זיין
דעם ענין והכרח פון הרמח ראש (נשי-
אות) של יהושע שוין בחיי משה — ווי
קומט עס אז דער פסוק קלייבט דא אויס
דווקא דעם נאמען „הושע“, וואס ער
האט געהאט איידער משה האט אים א
נאמען געגעבן „הושע“²⁸ (וואס דער-
מאנט אז יהושע האט געדארפט א-
קומען צו דער תפילה (מיוחדת) און פון
משה'ן אז בעתיד „י"ה יושיעך מעצת
מרגלים“²⁹?)

אויף דעם איז רש"י מבאר, אז אדרבה
„לומר“ — דאס קומט לערנען מעלתו
של יהושע „שלא זחה דעתו עליו אע"פ
שנתנה לו גדולה השפיל עצמו כאשר
מתחלתו“: טבע האדם איז, אז בשעת ער

להרים ראש“: דוקא ביי יהושע'ן האט
זיך געפאדערט א „הרמה“ מיוחדת, מצד
דעם וואס בחיי משה איז זיין גאנצע
הנהגה געווען אין א כיוון הפכי —
פארקערט בתכלית פון רוממות, ביטול
ושפלות: כל מהותו איז באשטאנען אין
דעם וואס ער איז „משרת משה“,
„ומשרתו יהושע גוי נער לא ימיש גוי“²⁷,
ער איז כסדר געשטאנען אין א תנועה
פון תכלית הביטול — „נער“²⁸ „ומשרת“

[ניט ווי מ'געפינט לדוגמא ביי אהרן,
דאע"פ וואס משה איז געווען דער נשיא,
האט אויך אהרן אגליין געלערנט תורה
מיט אלע אידן (ווי רש"י ברענגט²⁹ אין
דעם „סדר משנה“). אבער ביי יהושע'ן
געפינט מען ניט ביז דאמאלס קיין ענין
של רוממות על כל ישראל³⁰].

און דערפאר האט מען דא במיוחד
געדארפט באווארענען אז אידן זאלן ניט
זאגן „בחי רבך לא הי' לך להרים ראש“
— היות אז ביי אים האט געפעלט לגמרי

(27) תשא לג, יא (והי' אז בו נו שנה — ראה
ראביע ורמב"ן שם. ועוד). וראה גם משפטים כד, יג.
בהעלותך יא, כח (ובפרשי' בהניל).

(28) ראה ראביע ורמב"ן בפ"י „נער“ בנוגע
ליהושע (אף שהי' בו נו שנה, כניל) — אבל ראה
סיום פ"י הרמב"ן בטעם שנקי' בו נו.

(29) בס"פ תשא (לד, לב).

(30) ואע"פ ד'ראמר משה אל יהושע בחר לנו
אנשים וצא הלחם בעמלק גוי" (בשלח יג, ט), י"ל:
א) דבפש"מ אי"ז מורה על גדלות בתור מנהיג
לכל ישראל כו, כ"א ע"ד שר הצבא (ולהעיר
מפרשי' שם). ב) ע"פ מ"ש במדרשים (פסיקתא
דרי"כ פ"י ג. ובכ"ח) לפי שהי' משבט יוסף, שאין
זרעו של עשו נמטר אלא ביז זרעו של יוסף שנאמר
(עובדי א, יח) והי' בית יעקב גוי' (בי"ב קכג, ב),
וכהובא בפרשי' לפני' (ויצא ל, כה. ר"פ וישב
רש"י ישו). ג) ע"פ פרשי' שם, יד: ושים באזני
יהושע — המכניס את ישראל לארץ כו, י"ל שלכו
גם עצם המלחמה הי' על ידו — (ראה פרשי' שם,
יג).

(31) ועד שגם „משה אמר ליהושע זקנים שבדור
יהיו עמך הכל לפי דעתו ועצתו“, ורק „הקביה אמר
ליהושע . . . הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדו“
(פרשי' וילך לא, ז. וראה לקו"ש חייט ע' 309 ואילך).

(32) שלח יג, ח. שם, טז.

(33) פרשי' שם, טז.

שזהו שייך גם לזה שרשיי האט אראפ־געבראכט פריער³¹. פני משה כחמה פני יהושע כלבנה³², אז ביי אים האט זיך שטענדיק אנגעהערט אז ער איז א מקבל (ווי לבנה פון דעם שמש), וכמילא בקטנות ושפלות³³ בהתאם לזה.

ט. פון דעם האט מען אויך א הוראה אין עבודת כאו"א:

כשם ווי ס'איז געווען ביי יהושע'ן, אז לאחרי ווי ער האט זוכה געווען צו גדולה, און ניט צו גדולה סתם, נאר צו א גדולה נעלית כזו אז ער האט געהאט נשיאות שוין בחיי משה און נאכמער אין אז אופן פון „דיוגין“, איז ער פונדעסט־וועגן געווען ביי זיך שפל בתכלית „כאשר מתחילתו“.

עד'ן איז ביי יעדן אידן (ובפרט אז משה³⁴ מסרה — ליהושע): בשעת ער איז זוכה צו אז ענין של גדלות, גדלות איז אז ענין של שררה, אדער א גדלות בשאר ענינים, וואס ער איז זוכה צו ברכות נעלות פון אויבערשטן — קען ער דאך מאכן א חשבון, אז דערפון גופא וואס ער האט זוכה געווען צו די גדלות, איז א סימן אז דוקא ער איז ראוי לזה, וכמילא רופט עס ארויס ביי אים א תנועה פון הרחבת הדעת — טאקע ניט קיין גאווה ח'י, אבער עכ"פ א תנועה של הרחבה ורוממות.

לערנט מען פון יהושע'ן אז אדרבה: דוקא ווען מ'איז זוכה צו אז ענין של

איז עולה לגדולה ענדערן זיך זיינע מדות והנהגות בהתאם צו דעם שינוי וגדולה שלו. ועאכו"כ בענין נשיאות, אז ווען איינער ווערט נתמנה אלס נשיא, רופט עס ביי אים ארויס א תנועה פון גדולה והתנשאות. ניט ח'י א תנועה פון גאווה³⁵ וישות ח'י — נאר איז קדושה גופא, א תנועה³⁶ פון גדולה ורוממות וואס פאדערט זיך ע"פ תורה — כדי דער נשיא זאל קענען פירן נשיאותו כדבעי. און ווי רש"י בריינגט בנדו"ד אז דער אויבערשטער זאגט אז יהושע „טול מקל והר“³⁶.

און דאס דערציילט די תורה, אז ניט קוקנדיק אויף דעם וואס מ'האט געגעבן יהושע'ן גדולה — און ער האט זיכער באקומען בסמיכת משה בעין יפה די נוי־טיקע גדולה והתנשאות וואס א נשיא דארף האבן³⁷ — איז אבער ביחד עם זה ביי אים געווען די תנועה והנהגה פון „השפיל עצמו כאשר מתחלתו“:

פונקט ווי איידער מ'האט אים גע־געבן גדולה, איז זיין ענין געווען — „משרת משה“, א הנהגה פון שפלות, אזוי אויך דערנאך, ווען ניתנה לו גדולה, איז ביי אים געבליבן די זעלבע הנהגה ותנועה פון שפלות עצמו, „השפיל עצמו כאשר מתחלתו“ וי"ל

31) להעיר שבכמה כתי" רש"י (שתח"י) במקום „זחה“ הלשון „גסה“, ובמקומות הנ"ל נאמר בלשון הוראה — שלא יהא דעתו גסה כו'.

35) מכיון שרשיי אינו מפרש פי' חיבת „זחה“ צ"ל לפי שמוכן הוא מעצמו. וע"ד החידוד אולי י"ל שהוא ע"ד הלשון „ולא יזח החושני“ (תצוה כח, כח) שפרשיי „ל' ניתוק“, וכן פירושו כאן שלא הי' ניתוק והוזה בדעתו למצב של גדלות. וראה ערוך וערוך השלם ערך זח.

36) וילך לא, ז. ראה הערה 31.

37) וראה לעיל הערה 31.

38) פינחס כז, כ.

39) ראה המשרת תרס"ז בהוספות (בהוצאת קה"ת. תש"א ואילך ס"ע תקנ"ד). וראה לקו"ש ח"ט שם ע' 313 ואילך. וי"ל.

40) ובכל נפש מבית ישראל יש בה מבחי' מרע"ה (תניא רפמ"ב).

מלך מלכי המלכים הקב"ה! ובמילא, קען דערפון ארויסקומען א סברא, אז ער זאל נתעורר ווערן מיט א תנועה פון היפך השפלות לגמרי

— איז אויף דעם די הוראה, אז אדרבה: דוקא לאחרי ווי אידן טוען אויף אזא גרויסן ענין — פון ממליך זיין דעם איבערשטן אלס מלך, דארף דאס ארויסרופן ביי א אידן א תנועה פון ביטול בתכלית, השפיל עצמו,

און דורך דעם איז מען מוסיף נאכ-מער אין ברכות ה' בכל המצטרך, אין א חתימה און גמר חתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה, בטוב הנראה והנגלה, למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רוויח, ובכולם רוויח.

(משיחות ש"פ האזינו חש"א. תשמ"ג)

גדולה, דארף זיין דער „השפיל עצמו כאשר מתחלתו“.

און דאס איז אויך די כלי אז די גדלות וואס מען גיט — זאל האבן א קיום.

י. דער ענין הנ"ל איז שייך צו דעם זמן אין יאר ווען מען לייענט די פרשה אין תורה — נאך (ובסמיכות צו"י) ראש השנה:

די עבודה פון ראש השנה איז — „אמרו כו' שתמליכוני עליכם“⁴¹, אידן זיינען ממליך דעם איבערשטן אלס מלך, מלך ישראל און — מלך על כל העולם כולו.

און וויבאלד אז דער ענין פון מלוכה ווערט אויפגעטאן דורך עבודת ישראל, ווייזט עס דאך אויף דער חשיבות פון א אידן, אז בכחם איז צו ממליך זיין דעם

(41) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 142 ואילך.

(42) או עכ"פ מיד אחרי יוה"כ"פ (הסיום והגמר דר"ה) שנק' גי' ר"ה בכתיב (לקו"ת ר"ה נח, א).

(43) ר"ה טז, סע"א. לד, ב.

(44) עיי' אנה"ק ס"ב.

(45) ראה תוי"א סד"ה השמים כסאי ובהערות לשם (באוה"ת וכ"י).